

RODICA OJOG-
BRAȘOVEANU
AL CINCILEA AS

Ediția a VI-a

NEMIRA

Deși ne aflăm abia la sfârșitul lui august, e frig. Constat cu satisfacție că nu sunt singura femeie care și-a pus taiorul. Mă opresc la cofetăria Kluger și cumpăr un cornet cu castane glazate. E numai un pretext. Îmi place interiorul, scaunele vieneze cu spătar de paie, măsuțele rotunde de marmură, borcanele uriașe de pe tejghea, cu bomboane acre. Deasupra rafturilor, tronează important un portret. Habar n-am al cui e, însă-i limpede pentru oricine că tipul a reușit tot ce și-a propus. Miroase plăcut a mentă și a esență de brad. Vechile arome de vanilie și de aluat franțuzesc au dispărut de mult.

Madam Kluger, pufoasă, apretată și cu genele atât de albe, încât par pudrate cu zahăr, îmi face un cornet artistic și mă întreabă îngrijorată:

— Ce se mai aude, *Fräulein* Savu? Vin?

Îi e frică, tremură între mormanele de prăjituri și fursecuri falsificate – războiul a falsificat totul, numai lacrimile

au rămas autentice –, tresare la orice zgomot, și-a instalat la vitrină un oblon de tablă ondulată.

De fapt, neliniștea a cuprins întreg orașul, atmosfera vibrează. Nemții nu mai ies decât în grupuri, evită străzile mărginașe, bătrânii au pierit din parcuri, tinerii de pe Corso. La aproape fiecare fereastră, zărești câte un chip circumspect strecurând priviri prudente din spatele perdelei. Oamenii par grăbiți, chiar și slujnicele, bărbații au o expresie ciudată de nerăbdare. Nerăbdare și încă ceva...

Au trecut două zile de la eliberarea Bucureștiului și bucuria, abia camuflată, colorează chipurile rarilor trecători. Cunoștințele își zâmbesc cu tâlc, își strâng mâinile febril, își comunică din mers, în șoaptă: „Parisul e liber. A anunțat BBC-ul.“

Ne aflăm în 25 august. Evenimentele se precipită. Poliția horthystă pare să-și fi pierdut cumpătul, arestările se țin lanț, agenții vântură străzile, rup afișele răsărite peste noapte, pe care o mână inspirată a ilustrat Dictatul de la Viena sub înfățișarea unui monstru cu capul tăiat.

Un bărbat tânăr se întoarce după mine, mă privește lung. Îmi vine să râd. Privirea aceasta n-are nimic de-a face cu războiul, cu zilele înfrigurate pe care le trăim... „Ah, dumneavoastră, latini!“ îmi spune mereu Hartner.

La patru ani, am aflat că sunt frumoasă. Mătușa Amalia, în bluză neagră de tafta cu jabou – nu mi-o amintesc altfel –, mi-a prins bărbia; m-a scociorât bine cu ochii și s-a uitat la soră-sa Elvira: „O să fie nostimă putoarea! Nu seamănă cu mă-sa.“

Mă gândesc la ele cu duioșie, deși mi-au terorizat copilăria. S-au refugiat la Câmpulung Muscel și mă tot întreb ce s-o fi

întâmplat cu casa aceea fantastică de pe Lascăr Catargiu. O fi supraviețuit bombardamentelor?

Am trecut de piață, fieful bursei negre. Doi traficanți se țin după mine, îmi oferă discret bijuterii și parfumuri franțuzești, se interesează dacă nu vând dolari.

Mă mai despart două sute de metri de vila în care locuiesc împreună cu Hartner. Eu la parter, el la etaj. Devin atentă. M-am îndepărtat de Corso și strada e pustie. Înainte de război, în cartier locuiau nababii orașului. Au plantat două șișuri de castani. Nu-i greu să te ascunzi în umbra lor. De la o vreme, simt mereu nevoia să-mi verific spatele. Și mereu aștept, când întorc capul, să văd țeva unui revolver.

În cutia de scrisori găsec un plic. Deschid ușa, o închid repede și mă lipesc cu spatele de ea. Înainte de a răsuci comutatorul, îmi îngădui să respir adânc. Respirația asta aduce cu un oftat, dar n-am de gând să-mi las nervii s-o ia razna. În sfârșit, aprind lumina și mă zăresc întreagă în oglinda din vestibul. Dacă m-ar vedea mătușa Amalia, s-ar declara mulțumită. „Arăți ca o doamnă. Sobră și discretă. Flamurile sunt pentru dame...“ Când vorbește, Amalia își strânge buzele și pufnește pe nas.

Mă dezbrac din mers și inhalez cu plăcere aerul din hol. Miroase bine, a *Viceroy* – țigările lui Hartner – și a plante cu frunze grase. E cald. Mă uit bine la plic înainte de a-l deschide. N-are expeditor. Doar numele meu, scris în mod evident de un localnic. Transilvănenii au altă caligrafie decât noi, regătenii. Mult mai disciplinată, mai egală și parcă fără fantezie.

Conține doar câteva cuvinte.

Inima începe să-mi bată, am impresia că n-am înțeles și le citesc din nou: „Așteaptă-ți răsplata!“

Îmi pun un capot și un suflu de roșu în obraz. Arăt prea palidă. M-am hotărât să nu-i spun nimic lui Hartner. Genul ăsta de avertismente a devenit foarte frecvent. Iar Rezistența se ține de cuvânt. Săptămâna trecută a fost pescuit în Mureș cadavrul lui Filipoiu. Lucra pentru horthyști încă din '41. Acum trei zile... Încerc să nu mă mai gândesc, dar acele cuvinte îmi stăruie dinaintea ochilor, mă urmăresc. Nu, n-am să discut cu Hartner despre scrisoare. Mi-ar talona un soldat, ca și cum într-un revolver nu încap două gloanțe... Însăși ideea de escortă mi-e nesuferită.

Nouă fără cinci. În câteva minute trebuie să apară. E un om drăguț și atât de puțin neamț!

Înainte de război, preda zoologia la o școală de fete din Stuttgart. Îl admiră pe Shaw, îl fascinează fauna Australiei. Ar vrea să emigreze. „Canguri, antilope, fluturi și soare... Nu-mi doresc nimic altceva.“ De nouă ori a văzut *Tarzan* numai de dragul peisajelor.

Aud cheia răsucindu-se în broască. Da, el e. Deși nu-i poți reproșa nimic – cămașa, cravata, cizmele, toate sunt perfecte –, nu va avea niciodată ceea ce se numește o ținută impecabilă. Dimpotrivă, pare neglijent și trebuie să te uiți de două ori la gulerul și la unghiile lui ca să-ți dai seama că te înșeli. Probabil din pricina mersului, a umerilor moi, a spatelui. Știu că sunt o caraghioasă, dar spatele lui vorbește, e spatele unui dezamăgit. Când am observat amănuntul acesta, m-am simțit tulburată...

Ca întotdeauna, e foarte gentil. Mi-a adus câțiva trandafiri galbeni, îmi sărută mâna reverențios, cast, afectuos, așa cum i-ar săruta-o bunicii. Nu există un singur om în oraș care și-ar putea închipui că intimitatea noastră nu a depășit nici măcar cu un centimetru această atingere.

Și cum ar putea? Am douăzeci și patru de ani, locuim în aceeași vilă, sunt funcționară la statul-major german, un fel de intermediar între nemți și administrația horthystă.

Hartner își freacă mâinile – mâini mari, moi, fără nerv, cu degete pătrate – și se îndreaptă spre măsuta de băuturi. Toarnă benedictină, îmi spune ceva despre vreme, se pare că iar a început să plouă, și în timpul ăsta eu continui să mă gândesc la scrisoare. Mâinile lui sunt lipsite de energie, un om cu astfel de mâini nu va ajunge niciodată un Napoleon sau un Fabre.

Se oprește în fața mea și surâde. Are un chip fără personalitate, buze roz, înformate, ochi plantați foarte jos. După privirea umedă și genunchii încordați, îmi dau seama că a băut și la popotă.

— E ceva ce nu merge, Magda?

Îmi strâng fără motiv capotul în jurul gâtului. Hartner se așază lângă mine. Pare trist.

— Ce s-a întâmplat?

— Mereu se întâmplă câte ceva... Nu știu la ce te referi.

— Sunt îngrijorat.

— Cine-i liniștit?

Frizez nonșalanța. Hartner clatină din cap.

— Sunt îngrijorat pentru dumneata.

— Înseamnă că statul-major și-a rezolvat toate problemele.

Mă bucur.

Încerc să râd. Un accent sună însă fals și Hartner îl sesizează. Se uită lung la mine.

— Nu te-a amenințat nimeni?

— Poftim?

— Te-am întrebat dacă nu te-a amenințat nimeni. Dacă n-ai primit, de pildă, vreo anonimă...

Precizarea mă zăpăcește. A intuit? Știe ceva?

— Cine și de ce să mă amenințe?

— Oamenii nu-i iubesc pe cei care colaborează cu dușmanul.

— Cine sunt oamenii și cine-i dușmanul?

Mă cercetează surprins.

— Ești într-o dispoziție ciudată...

— Dimpotrivă, îmi vine să zburd de bucurie: a fost o zi minunată, a plouat cu găleata, magazinele abundă de bunătăți, lumea e elegantă și binedispusă. Repet încet, apăsând cuvintele: Oamenii detestă colaboraționiștii. Probabil au dreptate.

— Există fapte mult mai grave decât asta.

— Care?

Nu-mi răspunde. Joacă lichidul verde pe fundul paharului. Mă gândesc dintr-odată la broasca de smarald a mătușii Amalia, sar la Cișmigiu unde, banal, dar așa s-a întâmplat, m-a sărutat prima oară un lăzărist dintr-a șaptea, fac un tur pe la lacuri și mă întorc din nou în vila unde locuiesc împreună cu Hartner.

— Azi-dimineață, îmi spune el fără legătură, poliția l-a găsit pe Gheorghiu într-un gang. Aducă cu glas nesigur: Strangulat! Toată ziua am fost neliniștit.

Îl cunosc pe Gheorghiu din vedere, e unul dintre personajele cele mai detestate din oraș. Și școlarii știu că-i informator. Afirm pe un ton care nu mă angajează:

— Ar fi trebuit să învețe să se ferească mai bine.

— Altceva ar fi trebuit să învețe.

— Ce?

Îl simt că ezită, dar eu știu dinainte urmarea. În sfârșit, se hotărăște. Dacă nu cuvintele, măcar intonația încearcă să mă menajeze.

— Crezi că pe dumneata te-ar cruța, Magda?

— Eu nu lucrez cu Gestapoul, n-am vândut pe nimeni poziției horthyste.

— Hm... Nu vreau să fiu sumbru, dar bănuiesc că acestea sunt subtilități care lor le scapă. Privește concentrat lichidul din pahar. Ești neobișnuit de frumoasă, Magda...

— Ești neobișnuit de amabil, Rudolf.

— Lasă gluma. Locuim singuri... Nu-i greu să-și închipuie...

Încep să râd.

— Că trăim împreună? Asta-i o poveste veche, nu văd de ce și-ar aminti de ea tocmai acum.

— N-au uitat o singură clipă. „Acum“ ar fi momentul unor socoteli și de obicei nu calculează greșit.

— Perfect! Și ce-ai vrea? Să organizez un miting pe Corso și să le explic cum stă chestia cu noi, că nu-i suficient un acoperiș comun ca doi oameni să se încurce?

Hartner încearcă să-și ascundă stânjeneala și își umple paharul. E timid ca o fetiță de cincisprezece ani și sincer îngrijorat pentru mine. Nu, nu mă iubește. Are o logodnică, Dagmar, în Germania. Mi-a arătat fotografia. O figură oarecare, arogantă, cu cercei lungi de perle la o rochie sport. Dacă ar vedea-o, mătușa Amalia ar cere amoniacul și nu s-ar scula toată ziua din pat. Viitorul socru, generalul Walter Holm, face parte din anturajul lui Kaltenbrunner. El l-a cazat pe Rudolf la statul-major. Mi-a vorbit de câteva ori despre Dagmar, însă fără excesul amoretatului. Discută în mod evident cu mult mai multă plăcere despre antilope și crocodili.

— Am pierdut războiul, Magda...

— O descoperire de ultimă oră, presupun.

— Acum am căpătat certitudinea.

— Iartă-mă, nu înțeleg. Cine a pierdut, dumneata sau Hitler? Fac o mică pauză. Sau împreună?

Zâmbesc. Zâmbește și el.

— Mi-ar plăcea să mă văd peste cinci ani, după ce va trece totul, când totul se va uita.

— Războiul ăsta nu-l va uita nimeni!

Hartner se așază din nou lângă mine. Adoră să discute ceasuri întregi, indiferent de temă: oratoriile lui Haydn, bărbierul lui Ludovic al XI-lea sau țânțarii. Încă din primele clase de liceu, mi-am descoperit o slăbiciune. Îmi place să-mi imaginez oamenii în afara circumstanțelor sociale date, să-i situez, în funcție de structura lor psihică, în altă epocă, să le schimb sexul sau ființa, să-i azvârl la celălalt capăt de lume. De pildă, pe mătușa Amalia o văd perfect căpitan de piraiți sau general în oastea lui Garibaldi, pe Alexandru, cavaler de pe vremea turnirurilor, *sans peur et sans reproche*, pe mama, pală de vânt cu direcție oscilantă. Ei bine, pe Hartner nu mi-l pot închipui decât într-un singur fel: trâncănind la gura sobei, într-o țară cu zăpadă multă, unde ninge mereu, iar berea se bea din căni înalte, cu capac. Îți atrag atenția mâinile ostenite și surâsul amar. Așa zâmbește și acum.

— Îl vor uita, Magda. Au fost sute de războaie de care nu-și mai amintește nimeni. Fiecare dintre noi am avut de furcă cu ele în școală. Spune-mi sincer, te-ai simțit grozav de emoționată când toceai Războiul de O Sută de Ani?

— Sunt îndeajuns de cinstită ca să-ți spun că n-am scăpat o singură lacrimă, dar asta n-are prea mare importanță. Niciun război n-a colecționat atâtea orori, atâtea monstruoziități ca cel inventat de voi.

— De voi... Cu alte cuvinte, și de mine.

— Te îndoiești?

— Încerc. Trebuie să fii împăcat cu tine însuși, altfel ești terminat. Mă mângâi cu ideea că eu, personal, n-am inventat nimic. Sunt un simplu soldat care execută ordinele.

— Dacă asta-ți ajunge ca să fii mulțumit, e perfect.

— Nu-s singurul care își fură căciula. Parcă așa obișnuiți să spuneți.

— Cam așa.

— În cealaltă privință, greșești absolutizând. Îți închipui că războaiele purtate de Hannibal sau Themistocle, ori generalii lui Filip au fost mai blânde? Crezi că se simțeau mai ușurați, mai fericiți pentru că primeau moartea din vârful unei săgeți, și nu din țeava unui Mauser calibrul .38?

— Oricum, mai fericiți decât într-o cameră de gazare.

Știu că pot vorbi liber cu Hartner. E un pacifist convins, se laudă mereu că imediat după ocuparea Poloniei a prevăzut matematic eșecul lui Hitler. Nu are însă încredere în oameni, cultivă un soi de scepticism amar, care îți vâă spaima în oase. „Răul e adânc înrădăcinat în noi“, obișnuiește să afirme. „Noroc că știm să mințim frumos. Ia-i pe cei mai buni, cei înghesuți în manuale, uită-te la viața lor particulară, cea nescrisă și nemachiată de condeie ipocrite. Nu trebuie să scoțezi prea adânc...“

— ...camere de gazare, îl aud spunând. Da, presimt că o să se vorbească mult despre ele.

— Nu vor fi omise nici crematoriile.

— Evident.

— Nici experiențele medicilor SS-iști.

— Nici ele.

— Să ți le înșir și pe celelalte?

— Inutil, Magda, oricum se vor uita până la urmă. Suntem prea egoiști ca să ne epuizăm timpul și energia inventariind tragedii consumate, retrăind momente de coșmar.

— Se spune că ar exista și altruști.

— Vor uita și ei. Trebuie să uite, altminteri cum vrei să născocescă altruștii dumitale alte conflicte care să dea foc omenirii? Conchide trist: Raportat la gradul de tehnicitate al epocii, războaiele au fost la fel de odioase. Ca să tragi un om pe roată, îți trebuie timp. Secolul al XX-lea e mai operativ.

Nu-l ascult. Mă uit la o fotografie rămasă de la vechii proprietari. O pereche foarte tânără, modernă, foarte șic, cu un băiețel la mijloc. Ea seamănă cu Judy Garland, poartă o rochie cu mâneci bufante și o canotieră cu flori de cicoare. Poza are atmosferă, emană veselie, prosperitate, lipsă de griji. Mă întreb pe unde or fi și-mi dau lacrimile, deși mă uit la ei aproape în fiecare seară. Simt dintr-odată nevoia să fiu singură. Înainte de a mă ridica, îl aștept pe Hartner să-și termine fraza.

— Și totuși trebuie să fi fost splendid să trăiești acum două-trei sute de ani... Oamenii nu ajunseseră încă atât de deștepți încât să nu mai spered. Să nu mai poată spera. Lucrul ăsta n-o să ni-l dea nimeni înapoi.

Mă ridic. O fac cam prea brusc, dar realmente mă simt ostenită. Pe Hartner îl pasionează genul ăsta de discuții și e în stare să mă țină până în zori.

— Scuză-mă, am avut o zi grea. Noapte bună, Rudolf.

— Noapte bună... Ezită: Magda, aș vrea să reții un singur lucru – sfârșitul războiului presupune de obicei și plata unor polițe. Ai grijă!

Intru în dormitorul meu și iau un luminal. Da, mi-e frică.

Dimineța, spaima își pierde din consistență, se diluează, mai ales dacă e și soare. Cine a văzut fantome în miezul unei splendide zile de vară?

Plec de la statul-major imediat după orele de birou. Ca să scap de Hildegarde, secretara, iau alt drum spre casă și mă opresc la dugheana cu antichități a lui moș Antal. Scotocind printre mărunțișuri, descopăr o antică splendidă, o broșă din argint patinat, cu un miosotis în email.

În timp ce mi-o împachetează, mă gândesc câtă plăcere o să-i facă mătușii Elvira. Biata de ea! M-a silit ani întregi să stau la masă cu două cărți la subsuori ca să învăț să mănânc cu coatele lipite, dar n-a pregetat să-și vândă cerceii, faimoșii ei solitari, pentru a-mi plăti taxele în primul an de facultate.

Amalia și Elvira sunt surorile tatei. Ele au colecționat toată viața bune maniere, tata catastrofe financiare. Mama, în schimb, colecționează himere. Are un garderob întreg.

Îi mulțumesc anticarului. Îmi răspunde acru, fără să mă privească:

— N-aveți de ce, *Fräulein*.

Fräulein! Moș Antal știe că sunt româncă, mă cunoaște de mult. Încerc să zâmbesc.

— Altădată îmi spuneai „domnișoara Magda“.

— Războiul ne schimbă obiceiurile.

— Nu înțeleg.

Anticarul își scoate ochelarii. Are o privire rece, lipsită până și de elementara amabilitate profesională.

— Căpătăm deprinderi noi. Astăzi buchisim alt abecedar, care te obligă să-ți iubești dușmanul.

Îmi stăpânesc greu lacrimile. Mă răsucesc pe călcâie și ies.

Intru în camera mea. Îmi arunc pardesiul pe un scaun și-mi deschii cordonul. Mă opresc. Ceva nu e în regulă. Cineva a fumat aici în odaie. Nu-s țigările englezești ale lui Hartner, nici ale mele, Regale cu carton. N-am timp să mă dezmeticesc. Perdeaua de la debara se dă la o parte. Rămân încremenită, incapabilă să scot un sunet.

În fața mea se află doi bărbați civili, de vârste diferite, cu automatele în mână. Tânărul, la vreo treizeci de ani, are o figură de intelectual. Mă izbește aerul extrem de dur, disprețul din ochi e ucigător. Bătrânul e doar mohorât, pare un lucrător cu oarecare calificare. Înregistrez amănuntele reflex, fără să-mi desprind ochii de pe armele lor.

— Dacă strigi...

Se uită la mine ca la un cadavru. Încerc să câștig timp.

— În cameră sunt două scrumiere. Le arăt mucerile de țigară aruncate pe parchet: Am altceva mai bun de făcut decât să mătur după voi.

— Ești ocupată! rânjește tânărul. În definitiv, Hartner nu-i singurul ofițer german care se bucură de favorurile dumitale.

L-aș pălmui cu plăcere, dar, din păcate, avantajul nu-i de partea mea.

— Am o părere foarte personală despre bărbații care colportează bârfe de bucătăreasă.

— Are meliță! mormăie bătrânul. Închide-i-o, profesore!

— Deci v-ați ținut de cuvânt. Iau o gură zdravănă de aer ca să completez: Acum ce-așteptați?! Isprăviți mai repede sau lăsați-mă să stau jos.

Într-adevăr, îmi tremură genunchii. Observ un licăr în ochii tânărului – profesor parcă i-a spus celălalt –, dar nu-l pot califica. În sfârșit, își descleștează dinții.

— Cunoști soarta colaboraționiștilor!

— Sunt translatoare la statul-major. N-am colaborat nici cu Gestapoul, nici cu Abwehrul, nu eu am semnat Dictatul de la Viena. Efectuez lucrări de birou și atât.

Bătrânul mormăie ceva și trebuie să fac eforturi ca să-l înțeleg.

— Altă pâine n-ai găsit?

— Prostituația presupune aptitudini...

— Ți-a trebuit cam mult ca să te convingi, observă profesorul.

— Sunt licențiată în limbi germanice. Ca studentă, am lucrat la biblioteca școlii evanghelice, pe urmă la ambasada germană. Slujba de acum a venit de la sine.

Bag de seamă că sunt dispuși să discute. Tot e ceva. Până acum, aveau vreme să mă lichideze de tot atâtea ori câte secunde intră în trei minute de când am făcut cunoștință. Bătrânul, care trebuie să fie un om cumsecade în viața de toate zilele – mi-l închipui foarte bine pe o bancă în fața gardului dat cu var, undeva la periferie, mulțumit de căsuța lui cu cișmea în curte, de vecini și de Moțața care ouă în fiecare zi –, acum îi dă ghes:

— Hai odată!

Mai bolborosește ceva în barbă. Deslușesc limpede „târfa neamțului“. Sângele îmi vopsește obraji.

— Nu-i adevărat! strig. Nu trăiesc cu Hartner!

Un rânjet sarcastic întinde buzele tânărului. Doamne, câtă gheață poate să se adune în doi ochi! Ai impresia că bărbatul ăsta n-a ținut niciodată o femeie în brațe, n-a mirosit o floare. Totul pare de piatră. Piatră și dinamită: umerii puternici, barbă, mâna care strânge automatul, dar mai ales inima.

Bătrânul o ține pe-a lui, „târfă“. Se pare că nu cunoaște alt cuvânt. Ba mai completează, „târfa fritzilor“. Mă enervez și asta îmi face bine, uit de frică.

— De ce sunt târfă? Muncesc corect, ca orice funcționară, nu beneficiaz de vreun statut privilegiat, trăiesc dintr-o leafă.

Rânjetul tânărului îmi retează cuvintele. Se uită lung la rochia mea, la brățară, la pantofii fini din piele de șarpe. Apoi inventariază cu aceeași răbdare interiorul confortabil. Începe să râdă.

— O leafă...

Izbucnesc:

— În fond, ce vreți de la mine? Spuneți-mi o singură crimă pe care am comis-o, dați-mi un singur nume, un singur om pe care să-l fi vândut!

— Sunt mii de fete care vorbesc limba germană. Pe cele care-i slujesc pe nemți și pe horthyști le numeri pe degete.

— Cu trei zile în urmă eram aliați...

— Cine era? Întrebă bătrânul.

Îl întrerup sufocată. Gâtul mi s-a umflat, obrajii îmi ard.

— Nu mă interesează politica! La urma urmei, de ce aș fi azi mai vinovată decât eram acum șapte sau opt ani, când lucram la biblioteca evanghelică? Ce post extraordinar vă închipuiți că ocup eu la statul-major? Adjunctul lui Himmler? Muza lui Goebbels? M-am săturat până în gât de poveștile astea!

— Ce ticăloasă! mormăie bătrânul.

Privirea profesorului mă arde.

— Te-ai săturat, iar politica nu intră în preocupările dumitale. Nu te interesează! Nici milioanele de crime nu ți-au stârnit interesul?

Dintr-odată, îl văd cu țigara în gură. Nu știu când a scos-o, când a aprins-o. Urechile îmi vâjâie. Îmi spune ceva despre trenurile morții, despre cadavrele de la abator, îmi înșiră atrocitățile din lagărele de concentrare, tratamentul aplicat prizonierilor. Toate, bineînțeles, isprăvi de-ale „amicilor“ mei naziști. Bătrânul dă din cap, se ambalează, în vreme ce celălalt vorbește.

— Aveți dreptate! exclam. Eu am născocit războiul ăsta blestemat, eu i-am născocit ororile, eu am condamnat milioane de oameni la moarte, la lagăr și la văduvie! Eu am umplut orfelinatele, eu am expediat spre Auschwitz trei mii de clujeni, în iunie...

— Trăim împrejurări în care pasivitatea rămâne la fel de criminală! spune, cam dogmatic, profesorul.

Râd strident.

— Ce slogan formidabil! Și de aceea ați început să vă războiți cu dactilografele și femeile de serviciu? Duceți-vă la Berlin și împușcați-l pe Hitler, pe Jodl sau pe Borman! Atacați mașina generalului Hoffmann sau a comisarului Horvath, cum au făcut cehii cu Heydrich!

Văd, de parcă ar fi scăpărat chibritul în fața mea, cum în ochii tânărului se aprinde o luminiță. L-a zărit pe Hartner deschizând portița. Mă avertizează:

— La primul sunet necugetat, trag!

Râd răutăcios.

— Nu pentru isprava asta ați venit?

— Îți acord o șansă.

Ascult cu inima oprită pașii lui Rudolf. Dacă bate la ușa mea, s-a isprăvit. Cei doi sunt numai ochi și urechi, nu mă slăbesc o singură clipă din priviri. Hartner s-a oprit în hol și a deschis aparatul de radio. Ascultă în fiecare seară BBC-ul.

Și de fiecare dată, la sfârșitul emisiunii, eu am grijă să schimb postul pe Radio Berlin. Oricând ne putem aștepta la o descindere a Gestapoului. Ultimul atentat împotriva lui Hitler a smuls nimbul zeilor naziști. Se șoptește că până și biroul lui Göring e înțesat de microfoane.

Bătrânul, precaut, a trecut lângă ușă. Profesorul dă din cap, apoi îmi spune în șoaptă:

— Perfect, domnișoară! Ne-ai dat o idee: rechinii înaintea plevuștii! Pretinzi că neamțul nu-i amantul dumitale, că n-ai pentru el niciun fel de sentimente!

Nu înțeleg unde vrea să ajungă. În timp ce-mi vorbește, mă apucă de braț și mă trage ușor spre ușă. Abia acum observ că șchiopătează. Bătrânul o întredeschide fără zgomot, de parcă ar fi înțeleși. Văd umerii lui Hartner, jos, în capătul scării. Stă pe canapea și își coase epoletul mantalei.

Simt în mână ceva rece. Mi-a strecurat automatul. Bătrânul mă privește avid. Îmi suflă atât de aproape, încât îmi zbârlește părul lângă ureche:

— Împușcă-!l!

Mă uit la el uluită, pe urmă la profesor. Așteaptă implacabil, de granit. De astă dată, ochii sunt opaci. Mă uit și la Hartner. Îi văd spinarea aceea moale, învinsă. Și-a cusut epoletul și acum urcă scările spre odaia lui. Încă trei trepte. Măselele bătrânului pârâie.

— Împușcă-!l!

Mâna îmi alunecă pe lângă trup.

— Nu pot! șoptesc.

Tânărul închide ușa. Aș vrea să mă explic, dar n-am timp. Primesc palma bătrânului în plin obraz.

— Târfă!